

การประยุกต์หลักภวนาธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมือง
ท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
Application Of Buddha-Dhamma for Promote the Quality of Life of Local
Politicians in Chakbok Subdistrict Municipality, Ban Khai District, Rayong
Province

สุธาทิพย์ เสถียรเขต^{1*}, สายัณห์ อินนันใจ²

Sutatip Satienkhat¹, Sayan Innanjai²

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²

Phrae Buddhist College, Mahachularongkorrajvidyalaya University¹,

Phrae Buddhist College, Mahachularongkorrajvidyalaya University²

*Corresponding Author Email: top24499@gmail.com

(Received: Feb 18, 2026; Revised: Mar 18, 2026; Accepted: Mar 23, 2026)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความวิจัยนี้เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักภวนาธรรมกับคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก และ 3) นำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักภวนาธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชากรจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ จำนวน 384 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตารางแจกแจงความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักภวนาธรรม กับระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภวนาธรรม กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยองโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ

มาก ($r = .839$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักภวนาธรรม กับคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

3. การประยุกต์หลักภวนาธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ควรประยุกต์หลักภวนาธรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ดังนี้ 1) กายภวนา สร้างสถานที่ออกกำลังกาย สนับสนุนตรวจสุขภาพและกีฬาชุมชน รวมส่งเสริมโภชนาการตามวัย 2) สีลภวนา สนับสนุนกิจกรรมศาสนาและอบรมคุณธรรมจริยธรรม 3) จิตภวนา จัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชนและสวัสดิการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ลดเครียด สร้างสุขใจ 4) ปัญญาภวนา ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ฝึกอาชีพ ถ่ายทอดภูมิปัญญา เรียนรู้เทคโนโลยี สร้างเวทีแลกเปลี่ยนและคิดแก้ปัญหาเชิงระบบ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต; ภวนาธรรม; นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

The research objectives aim to 1. Study of the quality of life of local politicians in Chak Bok subdistrict municipality 2. Study of the relationship between bhavana dhamma principles and quality of life of local politicians in Chak Bok Subdistrict municipality, and 3. propose guidelines for applying Bhavana Dhamma principles to enhance the quality of life of the population by local politicians in Chak Bok Subdistrict Municipality, Ban Khai District, Rayong Province. This study employed a mixed methods research design. The quantitative research utilized Taro Yamane's formula to determine a sample size of 384 respondents. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research involved in-depth interviews with 10 key informants (monks or individuals). Content analysis technique combined with contextual analysis was employed. The findings were presented in narrative form accompanied by frequency distribution tables from key informants to support the quantitative data.

The research Finding

1. The overall level of Bhavana Dhamma principles and the quality of life of the population by local politicians in Chak Bok Subdistrict Municipality, Ban Khai District, Rayong Province was at a high level. The overall level of quality of life promotion for the population by local politicians in Chak Bok Subdistrict Municipality, Ban Khai District, Rayong Province was at a high level.

2. The relationship between Bhavana Dhamma principles and the promotion of quality of life for the population by local politicians in Chak Bok Subdistrict Municipality, Ban Khai District, Rayong Province showed an overall high positive correlation ($r = .839$). Hypothesis testing revealed that Bhavana Dhamma principles and the quality of life of the population by local politicians in Chak Bok Subdistrict Municipality, Ban Khai District, Rayong Province had a statistically significant positive correlation at the 0.01 level. Therefore, the hypothesis was accepted.

3. The application of Buddhist principles to improve the quality of life of citizens by local politicians in Chak Bok Subdistrict Municipality, Ban Khai District, Rayong Province, should include the following: 1) Physical meditation: Creating exercise facilities, supporting health check-ups and community sports, and promoting age-appropriate nutrition; and 2) Moral meditation: Supporting religious activities and moral and ethical training. 3) Spiritual practice includes organizing community relations activities and welfare programs to help the underprivileged, reducing stress, and promoting well-being. 4) Wisdom practice promotes lifelong education, vocational training, knowledge transfer, technological learning, and creating platforms for exchange and systemic problem-solving.

Keywords: Quality of Life; Bhavana Dhamma; Local Politicians

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของชุมชนในระดับฐานราก นักการเมืองท้องถิ่นในฐานะผู้แทนของประชาชนจึงมีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและโครงการต่าง ๆ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีของคนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือสุขภาพ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานดังกล่าวอาจเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งจากข้อจำกัดด้านทรัพยากร ความซับซ้อนของปัญหาในชุมชน และความคาดหวังที่หลากหลายของประชาชน ซึ่งอาจส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่เป็นไปอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทุกมิติที่จำเป็น

ในบริบทของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักภavanaธรรม ซึ่งประกอบด้วย กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางในการพัฒนาชีวิตแบบองค์รวมที่นำไปสู่ความเจริญงอกงามและความสุขที่แท้จริง (พระมหาภคศิษฐ์ มหาวีโร, 2560: 42-54) หลักธรรมเหล่านี้มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ และปัญญา เพื่อให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคม การประยุกต์ใช้หลักภavanaธรรมจึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมการพัฒนาในระดับบุคคลเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์สังคม

และชุมชนให้เข้มแข็งและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้อีกด้วย (ชนกฤต ชัยเทวะกุล, 2567: 143-157) เทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง (เทศบาลตำบลชากบก, ออนไลน์) เป็นหนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาพื้นที่และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน แม้จะมีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาต่าง ๆ แต่ก็อาจยังคงมีประเด็นปัญหาด้านคุณภาพชีวิตที่ต้องการแนวทางแก้ไขที่ลึกซึ้งและยั่งยืนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา ซึ่งอาจไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมผ่านนโยบายสาธารณะทั่วไป การนำหลักภวนาธรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจและอาจเป็นกลไกสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นมักมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาเชิงกายภาพและเศรษฐกิจเป็นหลัก เช่น การจัดหาสาธารณูปโภค การส่งเสริมอาชีพ หรือการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน (ธนดล ขยันการ และคณะ, 2567: 1-15) อย่างไรก็ตาม ปัญหาคุณภาพชีวิตที่ซับซ้อนมากขึ้นในยุคปัจจุบัน เช่น ปัญหาสุขภาพจิต ความขัดแย้งในชุมชน การขาดคุณธรรมจริยธรรม หรือการขาดภูมิคุ้มกันทางปัญญาในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี อาจไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยมาตรการทางวัตถุเพียงอย่างเดียว การละเลยมิติทางด้านจิตใจและปัญญาในการพัฒนา อาจทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงจุดและไม่ยั่งยืนในระยะยาว นักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนและมีอำนาจในการกำหนดทิศทางการพัฒนา จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำแนวคิดใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของชุมชน หากนักการเมืองท้องถิ่นสามารถประยุกต์ใช้หลักภวนาธรรมในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม และปัญญาในการบริหารจัดการ หรือการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภวนาธรรมในชุมชน ก็อาจเป็นส่วนสำคัญในการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนอย่างยั่งยืนและรอบด้าน

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาถึงแนวทางการประยุกต์หลักภวนาธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง เพื่อทำความเข้าใจถึงศักยภาพ ความท้าทาย และผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้ในการบริหารจัดการท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักภวนาธรรมกับคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักภวนาธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประยุกต์

การประยุกต์ หมายถึง การนำทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความรู้มาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทและสถานะที่เฉพาะเจาะจงอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ออนไลน์; สมชาติ โตรักษา, 2558: 130) การประยุกต์มีความสำคัญ 4 ระดับ คือ ระดับงาน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความภาคภูมิใจให้ผู้ปฏิบัติงาน ระดับองค์กร/หน่วยงาน ที่นำไปสู่การพัฒนาองค์กรที่เป็นเลิศ ระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นการผสมผสานหลายทฤษฎีโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละบริบทเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรที่จำกัด และระดับประเทศที่เป็นศิลปะในการจัดการความรู้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างกว้างขวางและเสมอภาค (สมชาติ โตรักษา, 2558: 132-133) ดังนั้น การประยุกต์หลักภวนาธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบกจึงเป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารงานท้องถิ่น โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของพื้นที่และความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนในทุกระดับ

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีความสมบูรณ์ทั้งด้านกายและใจ สามารถดำรงชีวิตด้วยความสุขและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและบริบทของสังคมได้ (สุกัญญา มาลาอี, 2547: 9) โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 9 ด้าน ได้แก่ สุขภาพอนามัย ซึ่งเป็นความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ การมีงานทำที่พึงประสงค์ตามความรู้ความสามารถ รายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและการออม ที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและเหมาะสม การใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคม ชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นและมีความรับผิดชอบต่อกัน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (สุรัชย์ แก้วพิกุล, 2552: 13) ดังนั้น การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบกจึงต้องคำนึงถึงการพัฒนาองค์ประกอบทั้ง 9 ด้านนี้อย่างครบถ้วนและเป็นองค์รวม เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตที่มีความสุขทั้งกายและใจ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ในสังคมที่ปลอดภัยและยั่งยืน

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนักการเมืองท้องถิ่น

นักการเมืองท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่สามารถใช้อำนาจหน้าที่และอำนาจบาปรมีในการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้เกิดการประสานความร่วมมือปฏิบัติงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน (กาญจนา แสงสารพันธ์,

2548: 18) ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะและการวินิจฉัยสั่งการในการปกครองท้องถิ่น (ชำนาญ จันทร์เรือง, ออนไลน์) โดยนักการเมืองท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทอาสาหรืออุทิศตัวเต็มที่มีความมุ่งมั่นสูงและเป็นหัวหอกสำคัญ ประเภทแนวร่วมหรือพันธมิตรที่มีศรัทธาและอุดมการณ์รองลงมา และประเภทพวกมีศรัทธาที่มีความเฉื่อยชาเฉยเมยทางการเมือง (ธรีภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2552: 43) คุณสมบัติของนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีจะต้องมีคุณภาพสูงมีความรู้ความสามารถ มีคุณประโยชน์ทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความเสียสละ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีคุณลักษณะชีวิตที่ดีและโปร่งใส มีคุณวาทะคุณกิริยาในการสื่อสารที่ดี และที่สำคัญที่สุดคือมีคุณธรรมจริยธรรมซื่อสัตย์จริงใจต่อประชาชน เข้าใจลึกซึ้งถึงปรัชญาการปกครองแบบประชาธิปไตย อุทิศชีวิตเพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวงและไม่มองกอบโกยผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งอำนาจ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539: 139-149; ลิขิต อีระเวคิน, 2548: 34) ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบกจึงจำเป็นต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนเหล่านี้เพื่อที่จะสามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

จากการทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การประยุกต์หลักทฤษฎีการปกครองเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จึงเป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการบริหารงานท้องถิ่น โดยนักการเมืองท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติครบถ้วนจะต้องประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีการปกครองในการกำหนดนโยบายและดำเนินงานที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนทั้ง 9 ด้าน โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของพื้นที่และความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ทั้งในระดับงาน ระดับองค์กร ระดับพื้นที่ และระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นรูปธรรม ยั่งยืน และเป็นธรรมต่อประชาชนทุกกลุ่มอย่างแท้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไปเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขต เทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยองจำนวน 10 หมู่บ้าน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไปเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขต เทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำนวน 384 คน จากการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973: 726)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน หรือแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป 2) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3) ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ จำนวน 2 คน 4) ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ จำนวน 2 คน 5) สมาชิกสภาเทศบาล

ตำบลชาบกบก จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีกระบวนการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลจากแหล่งในพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงศึกษาการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือและนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติม

2.2 สร้างแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงประเด็นเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of item Objective Congruence: IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 - 1.0

2.3 นำไปแบบสอบถามทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำการทดสอบแบบสอบถาม จำนวน 30 คน และนำไปวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งมีผลความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .976 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงปริมาณ

3.1 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 ชุด

3.2 รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

เชิงคุณภาพ

3.3 ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3.4 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียงและถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

3.5 นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอเนื้อหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (Pearson's Correlation) และการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษานักวิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า หลักภาวะนาธรรมกับระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) ดังตารางที่ 1 และระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

หลักภาวะนาธรรมกับระดับคุณภาพชีวิต ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาล ตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กายภาวนา (การพัฒนากาย)	3.80	0.79	มาก
2. สีสภาวนา (การพัฒนาความประพฤติ)	3.96	0.64	มาก
3. จิตภาวนา (การพัฒนาจิตใจ)	3.86	0.72	มาก
4. ปัญญาภาวนา (การพัฒนาปัญญา)	3.96	0.70	มาก
รวม	3.89	0.71	มาก

ตารางที่ 2 หลักภาวะนาธรรมกับระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของ นักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ทั้ง 4 ด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านร่างกาย	3.62	0.74	มาก
2. ด้านจิตใจ	3.60	0.81	มาก
3. ด้านสังคม	3.52	0.92	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.62	0.74	มาก
รวม	3.59	0.80	มาก

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวะนาธรรม กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r = .839$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักภาวะนาธรรม

กับคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวะธรรมกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของ นักการเมืองท้องถิ่น		
	ค่าสหสัมพันธ์	.839**
หลักภาวะธรรม	P	0.01
	ระดับความสัมพันธ์	มาก

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ทาง การประยุต์หลักภาวะธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยองควรดำเนินการตามหลักภาวะธรรมอันประกอบด้วย 1) กายภาวนา ควรส่งเสริมสุขภาพกายของประชาชนโดยพัฒนาสถานที่ออกกำลังกายสาธารณะ สนับสนุนโครงการตรวจสุขภาพเชิงรุก และจัดกิจกรรมกีฬาชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีร่างกายแข็งแรง รวมทั้งส่งเสริมความรู้เรื่องโภชนาการและการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมตามวัย 2) สีลภาวนา ควรส่งเสริมจริยธรรมและความประพฤติในชุมชนผ่านการสนับสนุนกิจกรรมศาสนา การจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนและประชาชน 3) จิตภาวนา ควรสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้ประชาชนผ่านการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน รวมทั้งจัดระบบสวัสดิการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสเพื่อลดความเครียดและสร้างความสุขทางใจให้ชุมชน 4) ปัญญาภาวนา ควรสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต จัดฝึกอาชีพและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชน และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย “การประยุต์หลักภาวะธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง” นักวิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปรายดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า หลักภาวะธรรมกับระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ สีลภาวนา และปัญญาภาวนา และระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชญ์ชิตา หิรัญถาวรพัทธ์

(2566) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 ให้แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี ด้านจิตภavana โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และที่เหลืออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ พระสงฆ์ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติอบรมกรรมฐานเพื่อใช้เป็นโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีต่อกัน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการรักษาหรือหรือสื่อสารกับคนในชุมชนและสังคม ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยการให้และการรับ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือพึ่งพาพระหว่างกันในวัยผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภavanaธรรม กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับมาก ($r = 0.839^{**}$) กล่าวคือ เมื่อการบูรณาหลักภavanaธรรมกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ส่งผลให้นักการเมืองท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับ สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชยพล กาชาว (2567) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมพุทธนวัตกรรมการสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลยอ อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมพุทธนวัตกรรมการสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชนของนักการเมืองท้องถิ่น ตามหลักภavana 4 กล่าวคือนักการเมืองท้องถิ่นควรพัฒนาตนเองให้เข้ากับยุคการเปลี่ยนแปลง เหมาะสมกับบริบทของชุมชน อยู่ร่วมกับชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอื่นอย่างปกติสุข สร้างความสัมพันธ์ในชุมชน การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ส่งเสริมให้คนในชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังควรหมั่นศึกษาหาความรู้ให้กับตนเอง เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญรุ่งเรือง

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การนำหลักธรรมมาประยุกต์ได้ดังนี้ 1. กายภavana (การพัฒนากาย) ควรมุ่งเน้นการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงและพร้อมปฏิบัติหน้าที่ ควรรักษามารยาท บุคลิกภาพ และการแต่งกายให้สุภาพเหมาะสมต่อการพบปะประชาชน รวมทั้งใช้ร่างกายในการทำกิจกรรมและงานสาธารณะอย่างเต็มความสามารถ การมีสุขภาพกายที่ดีช่วยให้สามารถลงพื้นที่ รับฟังปัญหา และแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่มีความพร้อมทางกายยังเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเจ้าหน้าที่และประชาชน และช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรท้องถิ่น 2. สิลภavana การพัฒนาความประพฤติ ควรมุ่งเน้นการรักษาความซื่อสัตย์ สุจริต และความโปร่งใสในการทำงาน ควบคู่กับการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับอย่างเคร่งครัด การใช้วาจาสุภาพและแสดงความเคารพต่อประชาชนจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร ผู้นำท้องถิ่นควรเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมแก่เจ้าหน้าที่และประชาชน รวมถึงส่งเสริมให้มีการอบรมด้านจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปเพื่อ

ประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง และสร้างความไว้วางใจจากประชาชนอย่างยั่งยืน 3. จิตภาวนา การพัฒนาจิตใจ ควรมุ่งเน้นการฝึกสมาธิและสติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อควบคุมอารมณ์และตัดสินใจอย่างรอบคอบ ควรมีความเมตตา เห็นอกเห็นใจ และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างเป็นธรรม การพัฒนาจิตใจที่มั่นคงจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความไว้วางใจ ผู้นำควรเป็นแบบอย่างด้านการดูแลสุขภาพจิต และการจัดการความเครียด รวมถึงส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่และประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของจิตใจที่สงบและมีสติ เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างยุติธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน 4. ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา ควรมุ่งเน้นการแสวงหาความรู้และข้อมูลที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและคุณธรรม ควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย พร้อมผสมผสานความรู้สมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ปัญญาอย่างรอบคอบจะช่วยลดความผิดพลาดและสร้างนโยบายที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ควรส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในตัวผู้นำและเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุนัน เคะนะอ่อน (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านร่างกาย รองลงมาคือ ด้านสังคม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสติปัญญา แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง พบว่า ด้านกายภาวนา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้านศีลภาวนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ด้านจิตภาวนา หน่วยงานควรกำหนดแผนงาน และนโยบายต่าง ๆ ในดูแลประชาชนอย่างครบถ้วน และจัดกิจกรรมให้ประชาชนเข้าร่วมเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ด้านปัญญาภาวนา จัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการศึกษา การประยุกต์หลักภาวนาธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยนำหลักภาวนาธรรม 4 ประการ คือ 1. กายภาวนา การพัฒนากาย 2. ศีลภาวนา การพัฒนาความประพฤติ 3. จิตภาวนา การพัฒนาจิตใจ 4. ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา มาประยุกต์ร่วมกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านจิตใจ 3. ด้านสังคม 4. ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ Trust: MODEL ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

(ที่มา: สุรชาติพิทย์ เสถียรเขต และสายัณห์ อินันน์ใจ, 2568)

จากภาพที่ 1 นักวิจัยได้ศึกษาและเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. **Transparency (ความโปร่งใส)** การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร กระบวนการตัดสินใจ การใช้งบประมาณ และผลการดำเนินงานต่อสาธารณะอย่างชัดเจน ตรวจสอบได้ และเข้าถึงง่าย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและป้องกันการทุจริต สร้างความเชื่อมั่นในการบริหารงานของผู้นำท้องถิ่น ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ทำให้งบประมาณถูกนำไปใช้กับประชาชนจริง ประชาชนสามารถตรวจสอบและมีส่วนร่วมในการกำกับดูแล เพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินภาษีของประชาชน

2. **Responsiveness (การตอบสนอง)** ความรวดเร็วและความคล่องตัวในการตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของประชาชน มีการรับฟังและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ไม่ละเลย และติดตามผลอย่างต่อเนื่องจนแล้วเสร็จ ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงที ลดความเดือดร้อนและความไม่สะดวกของประชาชน สร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อผู้บริหารท้องถิ่น ป้องกันปัญหาเล็กกลายเป็นปัญหาใหญ่

3. Unity in Community (ความสามัคคีในชุมชน) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ความร่วมมือและความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน ลดความขัดแย้ง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนที่เข้มแข็งสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ลดปัญหาความขัดแย้งและอาชญากรรมในชุมชน เพิ่มความรู้สึกปลอดภัยและความสุขในการอยู่ร่วมกัน สร้างเครือข่ายสังคมที่เป็นทุนทางสังคม (Social Capital)

4. Sustainability (ความยั่งยืน) การพัฒนาที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สามารถดำรงอยู่ได้ในระยะยาว ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสามารถส่งต่อสิ่งที่ดีให้กับคนรุ่นหลัง รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คนรุ่นหลังได้ใช้ ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนจากการใช้พลังงานทางเลือก สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี อากาศบริสุทธิ์ น้ำสะอาด สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. Transformation (การเปลี่ยนแปลง) การสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกที่เป็นรูปธรรมต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในด้านรายได้ สุขภาพ การศึกษา และความเป็นอยู่ โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและก้าวหน้าไปข้างหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น ลดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ดึงดูดคนรุ่นใหม่กลับมาพัฒนาบ้านเกิด

สรุปและข้อเสนอแนะ

การประยุกต์หลักภาวะนาธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ในรูปแบบ TRUST Model ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความโปร่งใส (Transparency) ในการบริหารงานที่ตรวจสอบได้และเข้าถึงง่าย การตอบสนอง (Responsiveness) ต่อความต้องการของประชาชนอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความสามัคคีในชุมชน (Unity in Community) ผ่านการสร้างความร่วมมือและลดความขัดแย้งระหว่างคนในพื้นที่ ความยั่งยืน (Sustainability) โดยการพัฒนาที่คำนึงถึงความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งต่อให้คนรุ่นหลัง และการเปลี่ยนแปลง (Transformation) ที่มุ่งสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติของชีวิตประชาชน องค์ความรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการนำหลักภาวะนาธรรมมาบูรณาการกับการบริหารงานท้องถิ่นสามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้อย่างแท้จริง จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักภาวะนาธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลชากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยมีข้อเสนอประเด็นที่ควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ควรโครงการเสริมสร้างจิตสำนึกและคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการสม่ำเสมอเดือนละ 1 ครั้ง โดยเชิญพระอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรมมาแนะนำการประยุกต์หลักพุทธธรรม เช่น หลักสติ สมาธิ และปัญญา ในการบริหารงานและการตัดสินใจ การฝึกสมาธิเพื่อให้มีจิตใจที่สงบ มีสติรอบคอบในการแก้ไขปัญหาของประชาชน รวมถึงการปฏิบัติธรรมเพื่อลดอัตตา ความโลภ โกรธ หลง ในการทำงานเพื่อส่วนรวม

2) ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล นำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์กับหลักภาวะ 4 ในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานของชุมชน โดยการศึกษาทุกข์ (ปัญหา) ของประชาชน อย่างถี่ถ้วน หาเหตุแห่งทุกข์ (สาเหตุของปัญหา) วางแผนนิโรธทุกข์ (การแก้ไขปัญหา) และกำหนด มรรคแปดองค์ (แนวทางปฏิบัติ) ที่เหมาะสม รวมทั้งสร้างกลไกการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน อย่างสม่ำเสมอและโปร่งใส ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และตรวจสอบได้

3) ควรส่งเสริมกิจกรรมชุมชนที่มีพื้นฐานจากพุทธธรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่บูรณาการหลักธรรมเข้ากับกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น โครงการออมทรัพย์ ตามหลักพอเพียง การจัดการขยะแบบวิถีพุทธ การดูแลผู้สูงอายุด้วยจิตเมตตากรุณา การสร้างกลุ่มสวดมนต์ นั่งสมาธิในชุมชน และการส่งเสริมอาชีพที่สุจริตไม่เบียดเบียนผู้อื่น เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่เหมาะสม มีสุขภาพกายและใจที่ดี และอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) ควรศึกษาความเป็นไปได้ในนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในองค์กร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 2) ควรนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และการ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). *อนาคตผู้นำการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า*. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิ เตีย

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2552). *ปัญหาการเมืองไทยในปัจจุบัน*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ลิขิต ธีรเวคิน. (2548). *การเมืองการปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมชาติ โตรักษา. (2558). *การประยุกต์หลักการบริหารเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน*.

กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุขคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กาญจนา แสงสารพันธ์. (2548). *การศึกษาภาวะผู้นำการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของโรงเรียนจุฬาภรณราช วิทยาลัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*

ชยพล กาขาว. (2567). *การส่งเสริมพุทธนวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชนของนักการเมืองท้องถิ่นใน*

เทศบาลตำบลยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิชญ์ชัช หิรัญถาวรพัทธ์. (2566). *การส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 ให้แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบล ดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

สุกัญญา มาลาอี. (2547). *คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต*

2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา. สุรัชย์ แก้วพิกุล. (2552). คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2568). การคิดเชิงประยุกต์. [ออนไลน์] https://www.Novabizz.com/NovaAce/Intelligence/Thinking_Applicative [9 มกราคม 2568]
- ชำนาญ จันทร์เรือง. (2568). นักการเมืองคือใคร จะควบคุมได้อย่างไร. [ออนไลน์] <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/639780> [18 มกราคม 2568]
- เทศบาลตำบลชากบก. ข้อมูลเทศบาล. [ออนไลน์] <https://www.chakkabok.go.th/content/information/1> [12 กุมภาพันธ์ 2569]
- Cronbach, Lee J. (1971). *Essentials of psychological testing*, New York: Harper & Row.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, Tokyo: Aoyama Gakuin University.
- ธนกฤต ชัยเทวะกุล. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทนักรการเมืองท้องถิ่นเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(4), 143-157.
- ธนดล ชัยนการ และคณะ. (2567). บทบาทของนักรการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. *วารสารวิจัยและวิชาการบวรพัฒน์*, 2(3), 1-15.
- พระมหาภคศิษฐ์ มหาวีโร. (2560). การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักภาวนา 4. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 4(1), 42-54.
- พระสุนัน เคนะอ่อน. (2568). การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 7(3), 607.